

CLAUSUUR

ELNE

EEN KORTE GESCHIEDENIS

De klassieke schrijvers kenden Elne onder zijn iberische naam Illibéris, dat "nieuwe stad" betekent. In de preromaanse tijd was Illibéris een belangrijke stad die een overheersende rol speelde in de streek.

In de 4de eeuw kreeg de stad de naam CASTRUM HELENÆ, waarschijnlijk ter ere van Héléne (heilige Héléne), de moeder van Constantijn de Grote en grootmoeder van Keizer Constantijn, die er in het jaar 350 vermoord zou worden.

In de 5de eeuw viel het Romeinse rijk uiteen onder de stormaanvallen van de Germanen (Alemanen, Suaven, Vandalen). Vanaf 413 werd het gebied overheerst door de Visigoten. De stad werd de zetel van een bisdom rond 568. Na hun verovering van het Spaanse schiereiland, staken de Arabieren de Pyreneeën over en bezetten zij de Roussillon in 719, waar zij tot ongeveer 770 bleven.

De kathedraal is in 1069 ingewijd. In 1150 kregen de inwoners toestemming om hun stad van versterkingen te voorzien. De stad werd in haar geschiedenis vier keer belegerd en ingenomen (of overgegeven): door Philippe de Stoute in 1285, door Pierre van Aragon in 1344, door Lodewijk XI in 1474 en door de troepen van Lodewijk XIII in 1641.

Vanaf de 14de eeuw namen haar economische activiteiten af ten gunste van Perpignan. Op 30 juni 1602 werd de bisschopszetel van Elne naar Perpignan overgebracht, evenals de relikwieën van Heilige Eulalie en Heilige Julia, schutsvrouwen van de stad.

In 1659 ging de stad, met de Roussillon, voorgoed in handen van de Fransen over door het Verdrag van de Pyreneeën. Lodewijk XIV beval de vernietiging van de vestingmuren in 1680.

In het begin van de 20ste eeuw maakte de beeldhouwer Aristide Maillol het monument voor de gevallen van de stad, La Pomone. Dé schilder van Elne, Etienne Terrus, ontving Matisse en zijn vrienden Derain, Camoin, Marquet en Manguin en bevorderde zo het ontstaan van het Fauvisme.

DE KATHEDRAAL (11de EEUW)

Zij heeft de vorm van een basiliek, dwz. Drie schepen Het hoofdschip en de twee zijbeuken zonder dwarsschepen eindigen bij een absis en twee absiskapellen met halfkoepelige gewelven. Het koor van twee niveau's had een crypte dat gedempt werd toen men in 1724 de altaarhemel plaatste. Er is alleen nog de absiskapel, die buiten ligt, van over. Een gewelf van een rondboog (13de eeuw). Verstevigd met gordelbogen, heeft de oorspronkelijk houten dakconstructie vervangen (sporen van waar de balken geplaatst waren zijn nog te zien op de tussenboog boven het orgel). De pilaren moesten verdubbeld worden.

De zuidelijke zijbeuk is in verschillende periodes (eind 13de-15de eeuw) verbouwd door er kapellen aan te bouwen. In die kapellen kan men de ontwikkeling van gotische gewelven zien. Sommige kapitelen van halfzuilen stammen uit de 11de eeuw, in de tuin van de absis zijn de fundamenten van een 14de eeuwse gotisch chevet te zien, die door geldnood niet is afgemaakt.

DE CLAUSUUR visite van Oost naar West

De clausuur van Elne is een van de zeldzame grote Romaanse clausuren. De bouw begon aan het eind van de Romaanse periode en werd gedurende de gotische voortgezet. Het resultaat is een Romaans architecturaal geheel met gevarieerde beeldhouwwerken. Zij is gebouwd van blauwgeaderd wit marmer uit Céret en vormt een onregelmatige vierhoek, dat met de rug naar de noordzijde van de kathedraal ligt. De clausuur is verbonden met de **kapittelzalen*** en de kapel Saint-Jacques, waarin nu een historisch en een archeologisch museum zijn gevestigd.

ZUIDELIJKE GALERIJ (eind 12de eeuw)

De beeldhouwwerken van deze galerij horen bij de laatste werkstukken van de Romaanse ateliers in de Roussillon. Zij hebben bijna uitsluitend symbolische motieven: planten (palmetten, acanthussen) en dieren (leeuwen, **griffonnen***, steenbokken, sirenes). Soms treft men historische taferelen aan, maar dat is zeldzaam. De details zijn zeer precies uitgewerkt, de getrouwe weergave is scherp en krachtig, de volumes zijn harmonieus.

- 1 Scene uit Quo Vadis · ontleend aan het leven van Heilige Petrus: de apostel knielt voor Jezus neer, die hem zegent Op het laatste deel ziet men Paulus op weg naar Damascus, tussen zijn metgezellen valt hij verblind neer. Terwijl de hand van God uit een wolk tevoorschijn komt.
- 2 De schepping van de Mens: God maakt Adam uit klei en Eva uit een van zijn ribben, de Erfzonde
- 3 Twee medaillons met een leeuw en een griffon die tegenover elkaar staan en twee met elkaar wedijverende pauwen.

Het gewelf van **gekruste spitsbogen*** heeft het oorspronkelijke dak vervangen. Op de aanzetten van **het gewelf*** vertonen bas-reliefs de lijdensweg en opstanding van Jezus. Langs de hele galerij vindt men grafstenen en grafschriften van bisschoppen en kanunnikken. De gotische voordeur van de kathedraal is gemaakt van wit en rood marmer en heeft romaanse smeedijzeren hengsels.

Westelijke galerij (begin 13de eeuw)

De pilaren en kapitelen van deze galerij hebben elementen ontleend aan die van de zuidelijke. Sommige kapitelen met een planten-motief hebben een gotische terminologie. Op de binnenmuren bevinden zich enkele grafstenen. De **cul-de-lampes*** waarmee de spitsbogen van het gewelf op de muur zijn bevestigd komen uit de 13de eeuw.

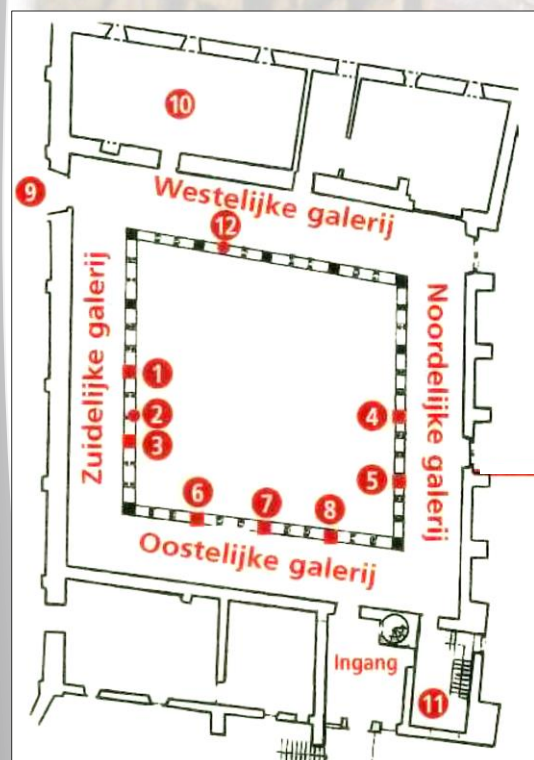
Noordelijke galerij (midden 13de eeuw)

De kapitelen zijn zeer duidelijk romaans, andere zijn recenter en hebben veel planten-motieven.

- 4 Marteling van Heilige Eulalie, de schutsvrouw van de kathedraal. Deze jonge christene van adel uit Mérida werd vervolgd en onderging hetzelfde lot als Christus omdat zij weigerde haar geloof af te zweren.
- 5 "Ruiters voor een koning»: deze onbekende scene (waren het de Wijzen voor Herodes?) komt drie keer voor in de galerij.

Oostelijke galerij (begin 14de eeuw)

Deze galerij werd tussen 1315 en 1325 gebouwd en zet de romaanse architectuur van de clausuur voort met evenwel een perfecte beheersing van gotische bouwkunde en techniek. Historische composities nemen een overheersende plaats in.

- 6 Scene die het leven van Christus illustreert: de Aankondiging en Visitatie van Maria, de Geboorte van Jezus, aankondiging aan de herders, de Drie Koningen bij Herodes.
- 7 De Drie Koningen: zij volgen de ster. Hun aanbidding en dromen, de Kindermoord van Bethlehem.
- 8 De kindertijd van Jezus: de vlucht naar Egypte, de besnijdenis, Jezus in de Tempel, het Ontslapen van Moeder Gods, de ontmoeting van de verrezen Jezus met Maria Magdalena.

Aan de binnenkant van elke hoek van de galerijen zijn de vier evangelisten met hun symbool geplaatst: Lucas met een stier, Matteus met de engel, Marcus met een leeuw en Johannes met een arend.

PLATTEGROND

Zuidelijke galerij

- 1 Quo Vadis (2de pilaar)
- 2 De Schepping
- 3 Leeuw, griffon, pauwen (3de pilaar)

Westelijke galerij

- 12 De Schepping
- Noordelijke galerij**
- 4 Marteling van Heilige Eulalie (1ste pilaar)
- 5 Ridderscene (3de pilaar)

Oostelijke galerij

- 6 De geboorte (1ste pilaar)
- 7 De Drie Koningen (2de pilaar)
- 8 De Vlucht naar Egypte (3de pilaar)
- 9 Ingang van de kathedraal / gotische deur uit de 14de eeuw
- 10 Historisch Museum
- 11 Archeologisch Museum

LEXICON

KAPITTELZAAL: zaal waar de kanunnikken samen kwamen...

GRIFFON: mythologisch dier uit de Oudheid, met een lichaam cane en leeuw en de kop en vleugels van een arend.

HET GOTISCHE GEWELF: twee bogen die zich kruisen dienen als structuur en setun voor het gewelf.

KRAAGSTEEN: vooruitstekende steen die bv. Een balk of een daklijst moet ondersteunen.

CUL-DE-LAMPE: vooruitspringende steen in de vorm van een omgekeerde piramide, dat de aanzet van een boog, nerven van een gewelf, etc. moet ondersteunen.

GEKRUISTE SPITSBOGEN: bouwprincipes van.

➔ **Gaarne deze informatie na uw bezoek bij de ingang afgeven, bij voorbaat dank.**